

Монастирський Н. М., Тархов Ю. О., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

АГРАРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Аграрне підприємство – це суб'єкт аграрних правовідносин, що самостійно володіє і розпоряджається відособленим майном, у комплексі якого основним засобом виробництва є природне тіло – земля, що використовується ним для виробництва сільськогосподарської продукції (предмета його діяльності), а також переробки сировини рослинного і тваринного походження, виконання інших робіт і надання послуг для задоволення потреб побутового і соціально-культурного характеру як безпосередньо своїх працівників, так і працівників сфери обслуговування.

За умов становлення і розвитку ринкових відносин аграрні підприємці різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання як суб'єкти господарювання вступають у відносини зі споживачами їхньої продукції (робіт та послуг), між собою, з постачальниками, банками, інвесторами, біржами, підприємствами агросервісу, а також із будь-якими іншими суб'єктами підприємницької діяльності з метою одержання від цього прибутку. Юридичним засобом і правовою формою регулювання цих відносин є договір.

Договір є головною правовою формою регулювання зовнішніх і внутрішніх підприємницьких відносин аграрних підприємців як виробників товарної маси продуктів харчування і сировини рослинного і тваринного походження. Він використовується суб'єктами агробізнесу в разі потреби врегулювання їхніх відносин з іншими легальними суб'єктами підприємництва.

Основою правосуб'єктності кожного аграрного підприємця є як загальні цивільно-правові засади, так і конкретні правові норми, що стосуються кожної зі сторін указаних договірних відносин. Так, Законом «Про підприємництво» (ст. 2) суб'єктами агробізнесу в Україні визнаються всі юридичні особи (незалежно від форм власності) та фізичні право- і дієздатні особи (незалежно від громадянства). Згідно зі статтями 19-21 Закону «Про селянське (фермерське) господарство», ст. 21 Закону «Про підприємства в Україні», ст. 14 Закону «Про колективне сільськогосподарське підприємство» суб'єкти аграрного підприємництва всіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання наділені правомочністю налагоджувати підприємницькі зв'язки в усіх сферах діяльності на підставі договорів. Правовою основою договірної правосуб'єктності аграрних підприємців зі статусом юридичної особи,

крім наведених вище правових норм законів України, є також такий локальний правовий акт, як статут кожного окремо взятого суб'єкта агробізнесу, яким визначені його завдання, предмет і види підприємницької діяльності та правомочність щодо укладання господарських договорів.

Аграрні відносини є складовою загальної системи економічних відносин суспільства. Найчіткіше цей зв'язок виявляється у процесах агропромислової інтеграції. У сучасній світовій економіці сформувалися групи галузей, які технологічно, економічно, організаційно тяжіють до сільського господарства. Процес їх зближення отримав назву агропромислової інтеграції. В результаті агропромислової інтеграції формується господарська структура – агропромисловий комплекс (АПК). Організаційною формою АПК є агробізнес, тобто великі багатопрофільні агропромислові підприємства, які охоплюють повний комплекс діяльності з вирощування, переробки й подекуди реалізації сільськогосподарської продукції.

Відтворення в аграрній сфері зумовлене специфікою сільськогосподарського виробництва, що здійснюється в єдності з природними процесами розвитку живих організмів. Природні процеси тут діють стихійно і часто не піддаються свідомій дії людини. Це виявляється в сезонному характері аграрного виробництва, що породжує складні проблеми відтворення робочої сили, зайнятості працівників, забезпечення необхідного рівня оплати праці і доходів сільських працівників.

Природні умови сільського господарства зумовлюють і неоднакову продуктивність праці в різних природно-кліматичних зонах. Значна диференціація умов господарювання за зонами країни, вплив природно-кліматичних чинників приводять до багатоваріантності вирішення різних господарських питань. Із специфікою сільськогосподарського виробництва пов'язаний і неоднаковий рівень доходів, одержуваних з одиниці земельної площі.

Отже, розмаїття природних умов потребує вживання диференційованих заходів, що створює базу існування рентних відносин. Процес відтворення в сільському господарстві тісно пов'язаний із землею, а темпи розвитку виробництва значною мірою визначаються економічною родючістю земельних угідь.

Література

1. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363.
2. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 р. № 742-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – Ст. 232.
3. Корецький М. Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: Монографія / М. Х. Корецький. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с.